

ВІДГУК

офіційного опонента Софроній Зої Василівни,
кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри музики
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

на дисертацію Лещука Назарія Романовича

«Звукорежисерська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у
закладах вищої освіти України», подану на здобуття наукового ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми дослідження. На сучасному етапі реформування вищої освіти особливого значення набуває проблема підготовки конкурентоспроможного вчителя, здатного гнучко реагувати на виклики динамічного цифрового середовища. Стрімка цифровізація мистецького простору та інтеграція новітніх ІТ-рішень у сферу інженерії звуку вимагають принципово нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Сьогодні звукорежисура перестає бути прерогативою виключно вузькоспеціалізованих технічних чи мистецьких інституцій. Вона стає органічною складовою повсякденної професійної діяльності вчителя музичного мистецтва. Традиційне коло завдань вчителя музичного мистецтва суттєво розширюється й вимагає володіння звукорежисерською компетентністю для створення, редагування та художньої обробки аудіоконтенту. У зв'язку з цим дисертаційне дослідження Лещука Назарія Романовича, присвячене звукорежисерській підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, є надзвичайно своєчасним.

Актуальність теми посилюється наявними суперечностями між колосальним дидактичним потенціалом сучасних аудіо-технологій і недостатньою теоретико-методичною розробленістю моделей їх системного впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України. Зокрема, потребує подолання суперечність між зростаючим потенціалом інтерпретації фундаментальних характеристик звуку цифровими засобами та недостатнім рівнем звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва до творчо-художньої виразності. Крім того існує суперечність між великою кількістю цифрових аудіо-платформ та недостатньою розробленістю методик і моделей використання їх як засобу підвищення ефективності музично-педагогічної діяльності.

Вагомим підтвердженням актуальності та своєчасності дослідження є його безпосередній зв'язок із пріоритетними науковими темами Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, зокрема з розробкою проблематики штучного інтелекту в освіті.

Враховуючи сучасні тенденції педагогічної освіти, зростання суспільного впливу цифрових технологій та необхідність розробки теоретико-методичних засад звукорежисерської підготовки майбутніх

учителів музичного мистецтва, вважаємо своєчасною та суспільно значущою появу дисертаційного дослідження Лещука Назарія Романовича.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій Лещука Назарія Романовича дає підстави стверджувати, що автор на високому рівні володіє методологічною культурою дослідження, дотримується принципів наукової обґрунтованості та достовірності результатів.

Дисертантом чітко окреслено мету, об'єкт, предмет і завдання дослідження, для розв'язання яких обрано комплекс теоретичних, емпіричних і статистичних методів, що дозволило здійснити всебічний аналіз досліджуваного феномену й запропонувати якісно нову модель звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Зокрема, теоретичні методи дослідження: синтез – дозволив визначити понятійно-категоріальний апарат дослідження; аналіз наукової літератури – визначити існуючі підходи до звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, обґрунтувати основні поняття і терміни дослідження, історичний метод дозволив здійснити історико-педагогічний аналіз становлення та розвитку музично-педагогічної освіти в Україні; методи класифікації, узагальнення та порівняння забезпечили визначення підходів щодо використання програмного забезпечення цифрових аудіо робочих станцій та систем штучного інтелекту, їх функціоналу; контент-аналіз спеціалізованих сайтів дозволив автору визначити технічне забезпечення для звукорежисерської діяльності.

Емпіричні методи спрямовані на вивчення стану звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти: анкетування та опитування – дали змогу визначити рівень концептуального розуміння сутності запису, мікшування, редагування, мастерингу, використання додаткових плагінів, підтримки міді-доріжок та підтримки дій з відео у майбутніх учителів музичного мистецтва; анкетування, тестування, самооцінювання – застосовані для визначення рівнів звукорежисерської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва щодо використання цифрових аудіо робочих станцій та систем генеративного штучного інтелекту; метод моделювання дозволив створити модель звукорежисерської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва; педагогічний експеримент дозволив здійснити експериментальну перевірку ефективності та педагогічної доцільності запропонованої авторської методики; обсерваційний метод використано для аналізу музичних продуктів створених учасниками педагогічного експерименту.

Для узагальнення та інтерпретації результатів дослідження, опрацювання кількісних і якісних даних педагогічного експерименту й підтвердження достовірності отриманих результатів застосовано статистичні методи. Отримані результати засвідчують володіння Лещуком Назарієм Романовичем сучасними методами наукового пізнання, уміннями поєднувати

аналітичний і прогностичний підходи, що забезпечує комплексність і завершеність наукової роботи.

Наукова новизна проведеного дослідження полягає в тому, що вперше визначено і теоретично обґрунтовано педагогічні умови звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва (поєднання фундаментальних характеристик звуку із здатністю учителів музики до творчо-художньої виразності; цілеспрямоване застосування цифрових аудіоплатформ як засобу підвищення ефективності музично-педагогічної діяльності; інтеграція теоретичної та практичної звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва); розроблено авторську модель звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва, яка включає чотири взаємопов'язані компоненти: цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний та результативний.

Удосконалено зміст і структуру звукорежисерської діяльності вчителя музичного мистецтва, визначено індикаторні показники звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва (когнітивний (рівень теоретичних знань), операційно-технологічний (сформованість практичних умінь), творчий (здатність до художньої інтерпретації звуку), мотиваційний (рівень професійної зацікавленості) та рівні звукорежисерської підготовки (низький, середній, достатній і високий).

Теоретично обґрунтовано дидактичний потенціал цифрових аудіо робочих станцій та систем генеративного штучного інтелекту для створення й обробки музичного контенту та шляхи їх використання у процесі звукорежисерської підготовки. Подальшого розвитку набули науково-методичні уявлення про зміст, форми і методи звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва в умовах компетентсно зорієнтованої парадигми освіти з опорою на сучасні цифрові технології.

На окрему позитивну оцінку заслуговує практичне значення одержаних результатів. Автором розроблено методику реалізації педагогічних умов звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва щодо використання цифрових аудіо робочих станцій та систем генеративного штучного інтелекту для створення й обробки музичного контенту. Практичну цінність становить добір змістового матеріалу запропонованої автором вибіркової освітньої компоненти «Основи звукорежисури», що носить інтегративний характер (технічні, художні та педагогічні аспекти), поєднує вивчення природи звуку та теорії звукорежисури з подальшою реалізацією функцій цифрових аудіо робочих станцій і систем генеративного штучного інтелекту у звукорежисурі. Розроблено методичні рекомендації щодо використання цифрових аудіо робочих станцій та систем генеративного штучного інтелекту у процес звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Важливим свідченням практичної значущості результатів дослідження є їх упровадження в освітній процес підготовки бакалаврів спеціальності А4.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова, Чернівецькому

національному університеті імені Юрія Федьковича та Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка під час викладання дисциплін «Основи звукорежисури», «Основи звукорежисури та комп'ютерного аранжування», «Цифрові технології з методикою застосування в галузі музичного мистецтва та освіти», «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті», «Сучасні технології аудіо та відео запису» та інші.

Теоретичні та практичні результати дослідження можуть бути використані у фаховій підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі навчання створенню й обробки музичного контенту; у системі вищої освіти для розроблення методичного забезпечення процесу звукорежисерської підготовки, науковцями для дослідження особливостей звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

3. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення. Дисертація складається з анотацій українською та англійською мовами, переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг рукопису становить 299 сторінок, з них 223 сторінки основного тексту. Зміст дисертації повністю відображає основні аспекти дослідження, є логічно побудованим, послідовним і узгоджується з метою, завданнями, об'єктом і предметом наукового пошуку.

У вступі обґрунтовано вибір теми, її актуальність у контексті модернізації вищої музично-педагогічної освіти, розкрито зв'язок роботи з державними науковими програмами, планами та темами. Коректно визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; представлено методологічну базу та комплекс використаних методів, що відповідає логіці й структурі дисертаційного аналізу.

У першому розділі дисертації «Історико-педагогічні основи дослідження» автором здійснено ретроспективний аналіз становлення музично-педагогічної освіти в Україні, обґрунтовано зміст, специфіку та трансформаційні процеси музичної освіти у закладах вищої освіти України, охарактеризовано сутність звукорежисерської діяльності як невід'ємної складової професійної компетентності вчителя музичного мистецтва.

Значну увагу приділено комплексному аналізу історико-педагогічних, теоретико-методологічних і професійно-практичних засад становлення і розвитку музично-педагогічної освіти в Україні, що дозволило автору виявити закономірності формування системи підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та окреслити ключові напрями її модернізації в умовах сучасних соціокультурних трансформацій. Позитивним є те, що на основі аналізу змісту, специфіки та трансформаційних процесів музично-педагогічної освіти дисертант визначає її як складну, багаторівневу й інтегративну систему, що поєднує в собі мистецький, культурологічний і технічний компоненти.

Автор переконливо доводить, що сучасна музична освіта орієнтована

на міждисциплінарність, а ефективна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва вимагає інтеграції мистецьких, педагогічних і цифрових знань, розвитку критичного мислення та здатності до інноваційної діяльності. У даному контексті логічним є звернення дисертанта щодо уточнення сутності поняття «звукорежисерська діяльність вчителя музичного мистецтва» та його визначення як «комплексу теоретичних знань, практичних умінь та технічних навичок, необхідних для створення якісного музичного середовища, роботи з аудіотехнікою, звукозапису та обробки звуку в освітньому процесі».

Вагомим результатом першого розділу є запропонована автором модель звукорежисерської діяльності вчителя музичного мистецтва, представлена сукупністю взаємопов'язаних елементів: цільового, теоретико-пізнавального, практично-технологічного, художньо-творчого, результативно-оцінного, визначено критерії, показники і рівні сформованості досліджуваного феномену.

У другому розділі «Моделювання звукорежисерської професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва» охарактеризовано технології звукорежисури, обґрунтовано педагогічні умови й методичну модель звукорежисерської підготовки вчителів музичного мистецтва. Важливе місце у структурі розділу відведено аналізу досвіду вітчизняних закладів вищої освіти щодо впровадження елементів звукорежисури у зміст освітніх програм. На цій основі дисертантом визначено, що ефективною формою організації звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є авторські навчальні курси, для яких характерними є гнучкість змісту, концептуальність, технологічна адаптивність та методична унікальність.

На особливу увагу заслуговує змістова характеристика звукорежисерського понятійно-термінологічного апарату, а також класифікація сучасного програмного забезпечення. Зокрема, детально розглянуто вільно поширювані (Ardour, LMMS, MusE, Qtractor, Rosegarden, Traverso DAW) і пропрієтарні (Pro Tools, Logic Pro, Ableton Live, Cubase, FL Studio, Nuendo, Pyramix, Sequoia) цифрові звукові робочі станції (DAW). Проаналізовано їхній функціонал (запис, редагування, зведення, обробка відео, імпорт/експорт, підтримка ефектів і динамічної обробки), особливості застосування MIDI-технологій та інструментів генеративного штучного інтелекту.

Цінним є те, що автор не обмежується описом звукорежисерських технологій, а розглядає шляхи їх поетапного застосування у процесі професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. У роботі аргументовано доведено, що використання сучасних цифрових інструментів (програм для обробки звуку, систем автоматизації, елементів штучного інтелекту) сприяє формуванню у здобувачів не лише технічних навичок, а й здатності до творчого мислення, аналізу звукового матеріалу та створення якісного аудіоконтенту, що значно розширює можливості їхньої майбутньої музично-педагогічної діяльності.

Безперечною перевагою розділу є розроблені автором педагогічні умови звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва: поєднання фундаментальних характеристик звуку із здатністю учителів музичного мистецтва до творчо-художньої виразності; цілеспрямоване застосування цифрових аудіоплатформ як засобу підвищення ефективності музично-педагогічної діяльності; інтеграція теоретичної та практичної звукорежисерської підготовки вчителя музичного мистецтва. Сукупність педагогічних умов передбачає створення інтегрованого, технологічно-насиченого та творчо орієнтованого освітнього середовища, що забезпечує ефективну звукорежисерську підготовку.

Значний науковий інтерес становить розроблена і теоретично обґрунтована авторська модель звукорежисерської підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва, яка становить систему взаємопов'язаних компонентів (цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний та результативний), критеріїв (когнітивний (рівень теоретичних знань), операційно-технологічний (сформованість практичних умінь), творчий (здатність до художньої інтерпретації звуку) та мотиваційний (рівень професійної зацікавленості), рівнів вимірювання досліджуваного феномену (низький, середній, достатній і високий). Запропонована модель ґрунтується на компетентнісному, проєктному, діяльнісному та практико-орієнтованому підходах, розроблених педагогічних умовах, містить специфічні методи, форми і засоби навчання і враховує історичні особливості становлення музично-педагогічної освіти у триєдності процесу художнього пізнання, сприйняття, оцінювання і творення мистецтва, що забезпечує поступовий розвиток професійних знань, аналітичних умінь, творчих здібностей і практичних навичок майбутніх учителів музичного мистецтва.

У третьому розділі «Експериментальне дослідження ефективності звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва» представлено організацію та перебіг педагогічного експерименту, здійснено перевірку ефективності методики реалізації педагогічних умов звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Схвальної оцінки заслуговує діагностична методика, що включала спостереження, анкетування, тестування й виконання практичних завдань, фокус-групові інтерв'ю, а також методика формувального етапу дослідження, що містила специфічні і базові методи, форми і засоби звукорежисерської підготовки. Особливу методичну цінність становлять специфічні методи (гейміфікація, аналіз аудіоматеріалів та робота з DAW), форми (майстер-класи, мініконцерти) і засоби навчання (Апаратні DAW, ПК, класичне ПЗ DAW, системи ГШ, електронні лекції, методичні рекомендації щодо використання DAW та систем генеративного ШІ для обробки музичного контенту).

Вагомим здобутком автора є розробка і впровадження експериментального навчального курсу «Основи звукорежисури», його електронного методичного забезпечення у системі Moodle, добірки безкоштовних програмних середовищ. На окрему увагу заслуговують

запропоновані дисертантом методичні рекомендації щодо використання цифрових аудіо робочих станцій та систем генеративного штучного інтелекту у звукорежисерській підготовці вчителя музичного мистецтва.

Важливим складником третього розділу є детальне висвітлення результатів експериментального дослідження, що засвідчили позитивну динаміку підвищення рівня звукорежисерської підготовки й підтвердили ефективність упроваджених педагогічних умов і сучасних технологій навчання. Змістовними є додатки, в яких автор подає анкети, тестові завдання, добірку практичних завдань, план-конспект майстер-класу, робочу програму і силабус вибіркового курсу «Основи звукорежисури».

Висновки до розділів відображають найбільш суттєві результати проведеного дослідження. Загальні висновки є аргументованими, відповідають завданням дисертаційного дослідження, узагальнюють отримані результати і підстерджують досягнення поставленої мети.

Отже, дисертація Лещука Назарія Романовича є завершеною, цілісною та логічно структурованою науковою роботою, у якій усі положення, висновки та рекомендації підтверджені аналітичними, порівняльними й емпіричними даними. Робота відзначається теоретичною глибиною й практичною спрямованістю.

4. Повнота викладу в опублікованих працях

Основні положення, результати і висновки дисертаційного дослідження повною мірою відображені в наукових публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 7 наукових праць, серед яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданні, що індексується Web of Science, 3 публікації у матеріалах міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Така апробація забезпечує верифікованість отриманих результатів і засвідчує їх практичну значущість для мистецько-педагогічної освіти.

5. Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Позитивно оцінюючи результати представленої дисертаційної роботи, хочемо висловити деякі зауваження і побажання, що мають дискусійний характер:

1. У підрозділі 1.1 досить ґрунтовно висвітлено історичні етапи становлення музично-педагогічної освіти в Україні (від доби Київської Русі до ХХІ століття). На наш погляд, у межах цього параграфа варто було б провести історичний екскурс щодо впливу технічного прогресу на трансформацію кваліфікаційних вимог до вчителя музичного мистецтва. Це значно поглибило б теоретичне значення роботи та підсилило загальну архітектоніку дисертаційного дослідження.

2. Враховуючи глобальний характер цифровізації музичної освіти, роботу суттєво підсилив би глибший аналіз зарубіжного досвіду звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та визначення шляхів його імплементації у вітчизняну систему вищої освіти.

3. Позитивно оцінюючи загальну структуру експериментальної частини дослідження, вважаємо, що теоретико-методологічний

інструментарій оцінювання результатів звукорежисерської підготовки потребує більш детального обґрунтування. Зокрема, автору варто було б глибше розкрити взаємозв'язок між визначеними критеріями, їхніми показниками та характеристиками рівнів сформованості звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

4. У педагогічній науці мотиваційний критерій традиційно розглядається як первинний і фундаментальний. З огляду на це, вбачається логічним перемістити його на першу позицію у структурі критеріального апарату, перед когнітивним критерієм (і, відповідно, відобразити це у таблицях і рисунках констатувального та контрольного зрізів у табл. 3.4 (с. 195), табл. 3.6 (с. 199) та рис. 3.4 (с. 200).

Однак, зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційної роботи і можуть бути предметом подальших наукових пошуків з проблематики звукорежисерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Загальний висновок. Зважаючи на актуальність теми дослідження, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Лещука Назарія Романовича «Звукорежисерська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у закладах вищої освіти України» є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки й освітньої практики. Робота відповідає чинним вимогам наказу Міністерства освіти і науки № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог щодо оформлення дисертації» (зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023), п. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р.) зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 341 від 21 березня 2022 року, № 502 від 19 травня 2023 року та № 507 від 03 травня 2024 року), а її автор, Лещук Назарій Романович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри музики
факультету педагогіки, психології
та соціальної роботи
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

